

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo

e. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Uredil

GUSTAV PIRC,

ravnatelj družbe.

XXXII. tečaj 1915.

V LJUBLJANI.

KAZALO.

Spisi:	Poljedelstvo.	Stran
Umetna gnojila za zimo in pomlad		5
Ohranjevalno spravljajanje krompirja	12,	143
Sadite zgodnji krompir!		28
K letošnji saditvi krompirja		37
Zatirajte poljske miši		47
Odvračanje škode po vranah		49
Nadomestitev delavcev s stroji		63
Gnojite strniščni ajdi!		99
Skrbimo za dobro seme		127
Gnojite jeseni travnike in njive z umetnimi gnojili!		157
Slabo shajanje zimskega žita		166

Vprašanja:

Kako bi zabranil veliko škodo, katero mi delajo kokoši na polju? (1)	5
Koliko je vreden 1 q pepela? (9)	6
Kdaj spomladi naj sejem ajdo? (13)	14
Kakšne so izkušnje z antiavitom? (17)	22
S katerimi umetnimi gnojili naj gnojim krompirju na težki zemlji? (19)	22
Kako je odvrniti škodo na ozimini, ki jo naredi debela snežena plast? (29)	31
Kako naj zatrem bramorje? (42)	50
Ali antiavit dlje časa učinkuje? (55)	69
Kako je turščico pred snetjavostjo obvarovati? (58)	69
Ali bi letos pridelana ajda bila dobra za drugo setev še letos? (61)	69
Kakšne so in kje se dobijo gnojnične sesalke, s pomočjo katerih se lahko redno poliva gnoj z gnojnico? (69)	86
Kako naj zatrem mravlje, ki mi pokvarjajo krompir? (73)	86
S čim se odpravijo na repi bolhe? (78)	94
Kako zatrem polha? (80)	95
Ali je kajnit dobro gnojilo za ajdo? (83)	95
Ali bi imelo pomen gnojiti gorske senožeti (rovte) z umetnimi gnojili? (103)	130
Ali bi se izplačalo pustiti napraviti olje iz semena solčnih rož? (107)	136
Kako bi pregal gosence z repe? (109)	136
Kako naj poštupam krompir z žvepl. moko, da v shrambi ne bo gnil (111)	144
Kaj naj počnem z bobom, da mi ga ne bodo kvarili molji? (121)	153
Zakaj jara pšenica v hribovskih krajih ne uspeva? (124)	160
Ali svetujete krompir prodati po sedaj veljavnih cenah? (129)	168

Spisi: Živinoreja.

O trebljenju krav	1
Deteljni drobir za prasiče	2
Pokladajte živini močna krmila, zlasti sezamove tropine!	4
Mehurji in vnetje kit na konjskih nogah	10
Soseda Razumnika konjereja. (42 podob.)	
14. Kilava žrebata	18
15. Hlev in tekališča za žrebata	44, 53
16. Krmljenje kobil in žrebet	73
17. Glistava žrebata	91
18. Zlomljena noga	103
19. Kako nastane in kako se odpravi pri žrebetih vdrt hrbet	110
20. Slaba kopita	117, 125
21. Smolika	131, 139
22. Škodljivost prezgodnjega vpreganja	149, 163
23. Prvo podkovanje	172, 181
24. Šepanje vsled vnetja plečnega člana	187
Meso poceni! (Reja kuncev)	27
Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?	29
Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?	39
Konjerejci in živinorejci!	47

	Stran
Zakaj imamo na Kranjskem slabo podkovane konje in konje s slabimi kopiti?	76
Rjavi hrošči močno krmilo za prasiče in kuretino	77
Lastniki konj, pomnite glede krmljenja tole!	83
Napajalnik za prasičke	98
Kuga na gobcu in na parkljih	128
Divji kostanj	152
Vrednost surove in kuhane turščice	159
Varujte se ničvredne krme!	165
Kako je treba zatirati nalezljivo bolezen slinovko in parkljevko pri živini	173

Vprašanja:

Ali sta dvojčka dobra za pleme? (2)	5
Kakšno redilno vrednost imajo prekuhane slivove tropine? (3)	5
Ali so slivove koščice vzrok, da je svinja izvrgla? (4)	6
Kako je zatirati uši pri goveji živini s tobačnim izvlečkom? (6)	6
Kje je dobiti cepivo proti rdečici pri prasičih? (7)	6
Koliko časa po otelitvi naj se krava zopet ubreji? (8)	6
Kako se zdravi oteklina na zadnjem kolenu konja? (10)	14
Ali je oves prasičem škodljiv? (12)	14
Ali bi kazalo ovčjerejo razširiti? (14)	14
Ali je zdrob zmletega fižola dobra krma za konje? (16)	22
Zakaj so prasiči blatni in zakaj glodajo les? (18)	22
Kako naj vzrejam žrebe, ki ne dobiva maternega mleka (20)	23
Kako naj zdravim bolan sesek? (22)	23
Kaj je presnavljanje v živalskem telesu? (23)	30
Zakaj so voli propadli in kako bi jih odebelil? (24)	30
Zakaj je v truplih poginoli ovac polno vode? (33)	40
Kako naj zdravim kožni volčič pri govedih? (34)	40
Kako naj odpravim živini bradavice? (35)	41
Zakaj puli telica pozimi drugi živini dlako? (36)	41
Zakaj postane kravi jezik otekel in trd kakor les? (37)	41
Ali je sumljivo, če ima goveja živina sivomodre maroge na spodnji ustnici? (38)	41
Koliko staro žrebe naj dam rezati? (40)	41
Kako odpravim trut z mastnika? (41)	50
Zakaj so moji jesenski prasiči mršavi in klaverni, niso ješči in vedno glodajo les? (44)	50
Kaj je mojima prasičema, ki sta imela v mehuru neko čudno reč, podobno koruzni moki? (45)	50
Kaj so izluženi rezanci sladkorne pese? (47)	57
Ali je preveč, če doječa krava spi na dan do 50 l vode? (48)	57
Ali smem pustiti zaskočiti dveletno dobro razvito kobilu? (49)	57
Kaj povzroči bule na sprednjih konjevih nogah pod prsi in kako se zdravijo? (50)	57
Kako naj hranim ribjo moko? (60)	69
Zakaj voli sami sebi repe objedavajo? (62)	69
Zakaj skotevajo krave vodenična teleta? (76)	87
Kako naj zdravim telico, ki se ji voda zapira? (77)	87
S čim pospešim rast odbitega roga? (87)	101
Ali bi krmljenje z žvepleno moko poštupanega krompirja živini ne škodovalo? (91)	107
Moji pomladanski prasiči so dobili po vsem životu neke vrste izpuščaj, ki jih zelo srbi. Kaj je to in kako se odpravi? (96)	114
Kako je pregnati glistavost konj, ki so jo dobili vsled zauživanja sirovega sladkorja? (100)	123
Kako dosežem umetnim potom, da bi se kože preje prskale? (104)	130
Kako naj postopam z živino, ker se pojavlja kuga na gobcu in na parkljih? (105)	130
Kakšno vrednost ima blušček kot krmilo za živino? (108)	136
Kako je zdraviti lišajevost goveje živine? (112)	144
Kako odpravim kobili trmoglavost? (115)	144
Ali so iztisnjene sadne tropine posušene in kuhane ter pomešane z drugo pičo kaj vredne kot krma za goved in prasiče? (118)	153

	Stran
Ali je divji krompir dober za pokladanje? (123)	160
Ali je nenavadno hitro dihanje pri nekaj dni starem teletu znamenje kake bolezni? (125)	161
Ali smem pokladati prasičem pesno in repno listje? (127)	161
Ali res govedo, ki je prebolelo kugo na gobcu in na parkljih, ne dobi več te bolezni? (128)	167
Zakaj prasiček stoka in seda na zadnji nogi, kadar jé? (131)	168
Ali res postanejo mladi prasiči glistavi, če se jih krmi s krompirjem? (132)	168
Ali je potrebno in koristno staremu konju zobe piliti in kako se to naredi? (133)	177
Ali je sirovi sladkor za pitanje prasičev priporočen? (135)	177
S čim se prežene srbečica pri prasičih? (136)	183
Kaj je vzrok, da nedvomno breja svinja ni storila? (137)	183
Kako je zdraviti bolan popek pri telci? (139)	184
Ali se mora telico takoj pripustiti, ko se prične pojati? (140)	184
Ali tudi za odstavljene pujske veljajo maksimalne cene? (141)	184
Kako je zdraviti in krmiti kravo, da postane prebavljanje zopet pravilno? (143)	192
Ali so ježice od prosa dobro krmilo? (144)	192

Spisi: Mlekarstvo.

Vrednost hranilnih snovi v litru mleka v primeri z drugimi enakovrednimi nadomestilnimi hranilnimi snovmi	176
---	-----

Vprašanja:

Zakaj postane en dan staro mleko grenko? (15)	15
Kakšna je normalna toplina pomolzenega mleka? (142)	192

Spisi: Sadjarstvo.

Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje	106, 113, 134
Spoštujte sadje	109
Mali zimski pedic	155

Vprašanja:

Kako se napravi dober cepilni vosek za sadno drevje (5)	6
Zakaj češplje popadajo z drevja? (72)	86
Kako naj spravim v prid sadje, ki nezrelo raz drevja odpada? (94)	114
Kakšna bolezen je to, da so se pokazale na še zelenih češnjevih plodih rjave pege, ko pa bi imel sad dozoreti, se je pa naretila mesto sočnega mesa okolu koščice le samo neka črna skorja? (97)	122
Kako se odvrta bolezen na slivovem drevju? (114)	144

Spisi: Vinstvo.

Pojasnilo o oddaji modre galice in perocida	11
Zboljšanje in zdravljenje vina z eponitom	21
Prejemnikom modre galice, perocida in zvepla	48
Škropljenje in zveplanje vinogradov	55
Kako je treba škropiti trte proti peronospori, da izhajamo z razpoložljivimi sredstvi	66
Škropljenje trt	93
Počrtnjenje vina	93
Grozdne peške ali pelki	157
Domača pijača ali petijot	159
Rjavenje vina	165
Nazadovanje novih vinogradov	176
Kako stoji z modro galico za leto 1916	179
Škropljenje trt z Martinijevo zmesjo	188

Vprašanja:

Zakaj se sadni mošt ne očisti? (11)	14
Kako se zatira bledica na trtah? (31)	32
Kako se naredi iz vinskih ostankov vinski kis? (53)	68
Ali se odpravi iz sadnega mošta okus po lesu? (66)	78
Kdaj naj se trte zveplajo zoper plesnobo? (71)	86
Kako se prepreči puščanje mokrega polnega soda? (74)	86
Zakaj dobivajo trte bledico in kako se jo odpravi? (90)	107
Koliko eponita je vzeti na 1 hl vina, da se odpravi duh po plesnobi? (95)	114

	Stran
Zakaj se perocid ni tako dobro sponesel kot modra galica? (106)	136
Raba zelene galice mesto modre proti peronospori? (116)	145
Kako je delati dober sadni mošt? (120)	153
Kaj je vzrok različnim sodbam o učinku perocida? (122)	160
Kako se naredi medeno vino? (134)	177

Vprašanja: Vrtnarstvo.

Ali je kako sredstvo za zatiranje plevela na vrtnih potih? (32)	40
Kako se preženejo uši s korenin peteršilja? (89)	106
Je li drob od šote dober gnoj za zelenjad? (93)	114

Vprašanja: Čebelarstvo.

Ali je sosed upravičen zabraniti spravljanje svojih rojev? (79)	95
Kako naj ravnam s strdjo v satovju, da morem iz nje kuhati žganje? (110)	136

Spisi: Perutninarstvo.

Ne zanemarjajte kokošereje!	75
Nabirajte perutninsko pičo za bodočo zimo!	121
Preskušanje jajec na njihovo svežost	129
Ribja moka in klajno apno v perutninarstvu	133
Kako škodi mraz v perutninarstvu	175

Vprašanja:

Ali so oljnate tropine umesten pridevek k piči za kokoši? (52)	68
Kako se kurja jajca na najpreprostejši način hranijo? (63)	78
Ali so rjavi hrošči dobra krma za perutnino? (64)	78
Kako je zdraviti piko pri perutnini? (102)	129
Kako se določi spol pri mladih golobih? (126)	161

Spisi: Gozdarstvo.

Navodila za merjenje lesa	3
Nova važna knjiga za kmete (Merjenje lesa)	3
K letošnjim pogozdovanjem	48
Pospeševanje dobivanja drevesnega lubja za čreslo	68
Dobava hrastovega in smrekovega lubja za čreslo	158

Vprašanja:

Kje bi dobil 50.000 smrekovih sadik, ali naj jih sam iz semena vzgojim? (101)	129
---	-----

Spisi: Gospodinjstvo.

Ljudska hrana v vojnih časih	20
Kako ohranimo prekajeno meso več let okusno in nepokvarjeno	36
Diamalt, dober pripomoček k peki	38
Orehov kruh	65
Še nekaj o diamaltu	76
Kruh in moka za prihodnje leto	99

Vprašanja:

Kako se brani prekajeno prasičje meso? (28)	31
Kaj naj ukrenem, da se bo iz slabe moke lahko pekel boljši kruh? (30)	32
Kdaj in kako je primešati diamalt testu? (43)	50
Odkod prihajajo v prekajenem mesu sive lise? (75)	87

Spisi: Vojne zadeve.

Prisilno spomladansko obdelovanje	26
Poziv radi varčevanja z živili	46
Ugotovitev porabe krme in paše	81
Razglas c. kr. dež. vlade za Kranjsko o določitvi dnevov ob katerih se sme prodajati meso	82
Nova naredba glede skrčenja porabe ovsa	82
Omejitev klanja govedi in prasičev	82
Nezrelo žito prepovedano krmiti	84
Vojno žito in njega osrednji obratni urad na Dunaju	84
Nakupovanje prasičev po trgovcih od hiše do hiše je zopet dovoljeno	97

	Stran
Pretiravanje cen za živila	112
Ces. naredba glede preskrbe z žitom in moko	118
Štatut vojnega zavoda za promet z žitom	120
Ne pretiravajte cen	121
Odredba c. kr. kmet. min., ki urejuje konjsko kupčijo	141
Razglas o popisovanju zalog žita in sočivja	142
Maksimalne cene za letošnji krompir	142
Zasežena modra galica	148
Vojne naredbe, ki se tičejo prodaje kmetijskih pridelkov	149
Nove maksimalne cene za živino	158
Povračanje škode nastale na nepremičninah vsled vojnih operacij (Kmet. novice)	168
Dopusti za živinorejce	177
O naročanju ogerske moke po občinah	177
Ne dajte ječmena in ovsa v mletev	177
Ne pridržujte krompirja	177
Huda obsodba	178
Zakaj je moka tako draga	178
Določitev najvišjih cen za svinjsko mast, špeh in svinjino	182
" " " " nadrobno prodajo krompirja od 1. decembra dalje	182
" " " " prodajo sena	183
" " " " prodajo ješprenja, ajdove moke, koruzne moke in koruznega zdroba	183
Cene za semenski krompir	190
Razglas o določitvi najvišjih cen za špeh in svinjsko mast	191
Omejitev klanja telet je preklicana	191
Razglas o nadrobni prodaji mesa v Ljubljani	191
" " cenah pri trgovanju s pitanimi prasiči	191

Vprašanja :

Kaj sme ukazati župan glede obdelovanja polja v vojnem času? (51)	58
Kdo plača tisto, ki vojaki vzamejo? (84)	100
Ali smejo tisti, ki kupujejo vino za vojake pri obračunu kako vsoto odtegniti? (92)	107
Do ktere najnižje starosti so mladeniči podvrženi zakonu o vojnih dajatvah? (99)	122
Koliko delovne ali druge živine mora prepustiti posestnik županstvu za preskrbitev vojaštva? (113)	144
Ali nam res preti kazen radi navijanja cen, ker prodajamo ravnokar odstavljenе pujske po 3 K kilogram? (119)	153
Ali bi bilo mogoče doseči, da bi dajala županstva dovoljenja za prodajo telet? (130)	168
Ali tudi za odstavljenе pujske veljajo maksimalne cene kakor za klavne prasiče? (141)	184

Razno.

Spisi :

Vsem p. n. gg. udom c. kr. kmetijske družbe v vednost in na znanje	9
Mobilizirajte krave	13
Naznanilo družbenikom 17, 25, 35, 43, 63, 89, 125, 131, 139, 155, 179	147,
	155, 179
Pozor na hude čase	19
Kmetovalcem Avstrije	36
Kmetovalci pozor	46
Iz kmetijskega sveta na Dunaju	54
Občni zbor novomeške kmetijske podružnice	56
Mlinarski red za Kranjsko	67
Podpišite drugo vojno posojilo	84
Poziv k nabiranju in pridelovanju zdravilnih rastlin	92
Paša in krma po tujih gozdih	93
Nujna prošnja	133
Podpišite tretje vojno posojilo	148
Obnovitev in poprava mejâ	167
Vabilo k pristopu	171

Vprašanja :

	Stran
Kako bi se ubranil škode po kozah? (21)	23
Ali sme župan na račun obč. posredovalnega urada terjati enake komisijske stroške od obeh strank? (25)	30
Kdaj bo izšel toliko zaželjeni in obljubljeni spis o občinskih posredovalnih uradih? (26)	31
Kako se zatro uši v obleki? (27)	31
Ali bodo žito in moko zaplenili? (39)	41
Kako bi dal z najmanjšimi stroški po mapi določiti preporno mejo? (46)	57
Ali sem dolžan povrniti škodo sosedu, kteremu je sneg, ki je zdrčal raz mojo streho polomil sadno drevje? (54)	69
V kaki razdalji od moje njive sme sosed zasaditi seč? (56)	69
Ali se da služnostna pravica odkupiti? (57)	69
Ali je letos res prost lov na ribe in divjačino? (59)	69
Ali smem pobiti tujo kokoš, ki se na moji njivi pase? (65)	78
Ali je lesni katran dober za pleskanje žične ograje? (67)	79
Kako se najumestneje in najpopolneje opere naravna volna? (68)	79
Kje se dobi nadomestilo za bencin? (70)	86
Čegavi so jelenovi rogovi, ki se najdejo na lastnem svetu v gozdu? (81)	95
Kako mi je postopati, da zabranim pašo na pogozdenem pašniku? (82)	95
Kdo ima povrniti škodo, ki jo naredi pašna živina? (85)	100
Ali je postavno, da se kupčija razdre, če se da dvakratna ara nazaj? (86)	100
Ali imam pravico loviti ribe pod lastnim jezom? (88)	101
Ali vaščani lahko zabranijo kopanje nepotrebneга drugega studenca? (98)	122
Odkod prihaja beseda »kmet«? (117)	153
Kaj mi je storiti, ker dekla noče službe nastopiti? (138)	184
Kako naj zatrem ščurke? (145)	192
Kaj naj storim, da se voda v jami ne skvari? (146)	192

Uradne vesti.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1915	8
Oddaja sadnega drevja in cepljenih trt iz nasadov kmetijske podružnice v Mokronogu	24
Razglas c. kr. dež. vlade o preiskavi kobil, ki se pripeljejo v plemenske postaje	34
Oddaja sadnega drevja in ameriških trt ter cepljenk iz nasadov kmetijske podružnice v Novem mestu	34
Vabilo na občni zbor	52
Seja glavnega odbora dne 29. marca 1915	60, 72,
" " " " 29. julija	124
" " " " 6. septembra 1915	137
" " " " 2. decembra	185, 194
Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za l. 1914	71, 80, 88,
96, 101, 108, 116, 146, 162, 170.	

Kmetijske novice.

Na straneh: 15, 23, 32, 70, 95, 115, 123, 168, 178, 184, 191.

Družbene vesti.

Na straneh: 7, 15, 23, 32, 41, 51, 58, 70, 79, 87, 96, 101, 107, 115, 123, 130, 136, 145, 154, 161, 168, 178, 184, 192.

Tržna poročila, inserati in mala naznanila so na ovitkih.

Samostojna priloga „Zakon o dajatvah za vojno“ je priložena 16. št. Kmetovalca.